

NavaSāC. 17. 35; 16. 72; तिमिरैऽञ्जनश्यामैः ... चक्रवाकीवियोगाभिधूमामैरुत्थितं ततः BrKathāMañ. ix. 2. 830; (सूर्यः) रूक्षोऽञ्जनश्यामो ह्रस्वमण्डल इत्यपरम् (अनावृष्टेः निमित्तम्) AdbbuSāg. 21. 26; अम्भोधय इवोत्पत्य मुवोऽम्भोदा नभस्तलम् । व्यामुवन्तोऽञ्जनश्यामरुचः संजज्ञिरे क्षणात् TrisaSaPuC. i. 4. 419.

अञ्जनश्यामल (añjana-śyāmala) *adj.* as black as collyrium यस्याञ्जनश्यामलखण्डपट्टजातानि जाने धवलत्वमापुः ।...यशांसि VikraDeC. 1. 71.

अञ्जनश्री (añjana-śrī) *f.* beauty due to collyrium or beauty of collyrium नयनयोर्नाञ्जनश्रीः (कामिनीनां रतान्ते) YaśasCam. i. 620. 3; दीर्घापाङ्ग नयनयुगले भूषयत्यञ्जनश्रीः SaraKaṇṭhā. 140. 2 = SaduktiKa. 140. 6.

अञ्जनसंयोग (añjana-samyoga) *m.* application of collyrium नेत्रमञ्जनसंयोगाद्भवेच्चात्मलतारकम् SuśruS. iv. 24. 67 = SiddhYo. 81. 75; त्रिधेवाञ्जनसंयोगो गुट्टिकारसचूर्णतः SiddhYo. 61. 164; तत् च तमः...योगजधर्मेणापसार्यते अञ्जनसंयोगेन नयनमालिन्यवत् SāmkhyaPraBh. 46. 11 (on 1. 91)

अञ्जनसंस्कार (añjana-saṁskāra) *m.* application of collyrium न च प्राग्विवाहाद् भार्या सिद्धास्ति यस्या विवाहसंस्कारः क्रियेत, चक्षुष इवाञ्जनसंस्कारः ManuBh. i. 206. 22 (on 3. 4)

अञ्जनसंस्थान (añjana-saṁsthāna) *adj.* having the shape of the mountain Añjana रम्यं तालवनं तद्धि ... कुमुदाञ्जनसंस्थानैः परिवृत्तैर्महाफलैः VāyuP. i. 37. 24.

अञ्जनसंकाश (añjana-saṅkāśa) *adj.* [f. -ā] resembling collyrium (in colour) आययुः ... ततस्तेऽञ्जनसंकाशाः (वानराः) Rāmā. iv. 36. 20; उत्तिष्ठन्ति महामेघाः नभस्यद्भुतदर्शनाः ।... केचिदञ्जनसंकाशाः MahāBhā. iii. 186. 68; अमरेशविरूपाक्षौ ... कुङ्कुमाञ्जनसंकाशौ PāraS. 11. 210; असावञ्जनसंकाशस्त्वं तु चामीकरद्युतिः Kāvyaāda. 2. 183; भवान् ... ज्ञाननिर्मलः । ... स चाप्यञ्जनसंकाशः कथं तेनेह गुञ्जते VāmaP. 67. 32; 85. 21; BrahmP. 53. 4; ददर्शाञ्जनसंकाशां रावणस्तु प्रतिमां वासुदेवस्य BrahmP. 176. 22; SivaP. v. 7. 54 (414B. 7); SaraKaṇṭhā. 357. 24; भूमिरञ्जनसंकाशा धारा चास्य सित्ता भवेत् । अञ्जनाख्यमिदं प्रायः सर्वदैवोपलभ्यते YuktiKa. 147. 22; योगी ... आत्मानं परिभावयेत् । रूक्षमञ्जनसंकाशम् MāliniT. 14. 29; Rasā. 18. 17; चूर्णमभ्रकसत्वस्य ... यावदञ्जनसंकाशं वस्त्रच्छन्नं विशोष्य ।... मधुना लिह्यात् RaseCin. 4. 7 (39. 27); *m.* name of Viṣṇu (महीपालः संस्तोतुमुपचक्रमे) वासुदेव ... नमस्तेऽञ्जनसंकाश नमस्ते भक्तवत्सल BrahmP. 49. 4.

अञ्जनसंनिभ (añjana-sannibha) *adj.* having the appearance of collyrium, resembling collyrium रावणोऽञ्जनसंनिभः । ... निःशब्दपदमब्रजत् Rāmā. vii. 34. 13; नानारजतधातवः ... केचिदञ्जनसंनिभाः MahāBhā. iii. 155. 80; iv. 44. 100; मण्डूरं द्विगुणं चूर्णाच्छुद्धमञ्जनसंनिभम् CaraS. vi. 16. 74 (1941 Ed.); नित्यं योऽञ्जनसंनिभः कलियुगे वः पातु दामोदरः BālC. 1. 1; नीलरक्तसित्तापीतपावकाञ्जनसंनिभैः । ... माल्याङ्गरागवसनैः ... समलङ्कृताः PāraS. 11. 131; 11. 191; वायुत्वं भ्रुवोर्मध्ये वृत्तमञ्जनसंनिभम् । ... ध्यानवायुं जयेत् SkandP. iv(1). 41. 116; SiddhYo. 8. 24; (सर्पाः) ये चाञ्जनसंनिभाः । ... ते शूद्राः परिकीर्तिताः BhaviP. 75B. 31 (i. 36. 41); 299B. 19 (i. 206. 42); (योगी) भ्रुवोर्मध्ये सरेद्रूपमात्मनोऽञ्जनसंनिभम् MāliniT. 13. 39.

अञ्जनसप्रभ (añjana-saprabha) *adj.* having the lustre of collyrium, resembling collyrium (यमदूताः) क्रूराश्चाञ्जनसप्रभाः BrahmP. 215. 53; भ्रमराञ्जनसप्रभाः । कचा यस्य तु दृश्यन्ते स भवेत्पृथिवीपतिः BhaviP. 59B. 23 (i. 26. 85)

अञ्जनसब्रह्मचारिन् (añjana-sabrahmacārin) *m.* companion of collyrium (i. e. having the same features as those of collyrium) नीरन्ध्रेणान्धकारेणाञ्जनसब्रह्मचारिणा । तदाभूद्रोदसीरन्ध्रं पातालविवरोपमम् PariPar. 7. 8.

अञ्जनसमद्युति (añjanasama-dyuti) *adj.* having the complexion similar to collyrium स्थिरो जयन्तः सततं श्यामाञ्जनसमद्युती PāraS. 11. 251.

अञ्जनसमर्थ (añjana-samartha) *adj.* fit for anointing स्वरूपा पशुमनक्तीत्युच्चरितेऽञ्जनसमर्थं द्रव्यं प्रतीयते TupT. 20. 5 (on iv. 2. 3); विधेश्च... तेन बाधितो घृतशब्दोऽर्थवादस्योऽञ्जनसमर्थद्रव्यमात्रलक्षणार्थो भविष्यति SāstrDi. 91. 7 (on i. 4. 19)

अञ्जनसम्बन्धिन् (añjana-sambandhin) *adj.* connected with collyrium आज्जन एव च । त्रिषु त्वञ्जनसम्बन्धिनि NānārthāSaṁ. ii. 65. 210.

अञ्जनसवर्ण (añjana-savarṇa) *adj.* having the same colour as that of collyrium तत्राञ्जनसवर्णानाम् । ... । दृष्टास्तेन प्रवृत्तानां तिस्रः कोट्यः प्रभावताम् RāmāMañ. 461. 1; गुग्गुलोः पञ्च जातयः । भृंगाञ्जनसवर्णस्तु महिषाक्ष इति स्मृतः BhāvPra.(Bhā.) 6(3). 34.

अञ्जनसाधन (añjana-sādhana) *n.* means of smearing or anointing (material or instrument) अत्र ह्यञ्जनसाधनं सर्पिस्तैलादि यत्किञ्चिद्विधिनापेक्षितम् ManuBh. i. 61. 14 (on 2. 6); विधेश्च यत्किञ्चिदञ्जनसाधनं गम्यते SāstrDi. 91. 6

(on i. 4. 19); 366. 13 (on iv. 2. 6); (अञ्जनः) त्रिषु त्वञ्जनसाधने Nānārthā-Saṁ. ii. 53. 73; विधिवाक्येन किमञ्जनसाधनसामान्यं विधीयते तद्विशेषो वा NyāyMāVi. 59. 16 (on i. 4. 19); घृततैलवसादीनामन्यतमं अञ्जनसाधनं भविष्यति UpaParā. 20. 4; ननु अक्ता इति विधावञ्जनकर्मत्वमात्रं शर्कराणां प्रतीयते न त्वञ्जनसाधनं स्नेहद्रव्यम् MayūMāli. 97. 2 (on i. 4. 19); अञ्जनसाधनशकलविशेषः स्वरुशब्दार्थः MayūMāli. 366. 10 (on iv. 2. 1)

अञ्जनसाधनत्व (añjanasādhana-tva) *n.* the state of being the means of smearing or anointing (material or instrument) अञ्जनसाधनत्वेना वगतस्य हि स्वरोरर्थप्राप्तमादानमनूय यूपदिति विधौ वाक्यार्थविधानम् SāstrDi. 366. 15 (on iv. 2. 1); ग्रहणकर्माह्वञ्जनसाधनत्वेन निरूढेषु TattvCin. iv(2). 724. 2; किं त्वञ्जनसाधनत्वेन कीदृशं द्रव्यमुपादेयमिति संशये MayūMāli. 32. 17 (on i. 3. 5); 366. 10 (on iv. 2. 1)

अञ्जनसाधनद्रव्य (añjanasādhana-dravya) *n.* substance used for smearing or anointing अक्ताः शर्करा उपद्रधाति इत्यादिदेवाक्यानामञ्जनसाधनद्रव्यविशेषानुपस्थापनेन संदेहलक्षणाप्रामाण्ये...उक्ते S'rutaPra. ii. 70. 20 (on i. 3. 29); तत्राञ्जनसाधनद्रव्यविशेषोपादानसन्देहे वाक्यशेषेण निर्णयः MimāKau. i. 58. 2 (on i. 3. 9); ननु विधावप्याक्षेपादञ्जनसाधनद्रव्यप्रतीतिर्वाच्या MayūMāli. 91. 10 (on i. 4. 19); 91. 24 (on i. 4. 19)

अञ्जनसाधनीभूत (añjana-sādhanibhūta) *adj.* which has become a means of smearing तेन चाञ्जनसाधनीभूतस्नेहद्रव्यमात्राक्षेपात् MimāKau. i. 293. 21 (on i. 4. 29)

अञ्जनसामान्य (añjana-sāmānya) *n.* material in general for smearing अञ्जनसामान्येन वाक्यस्योपक्रमः SābaBh. 365. 10 (on i. 4. 24); शर्कराः । ताश्च घृततैलवसादीनामन्यतमेन द्रव्येणाञ्जनीयाः । कुतः । अञ्जनसामान्यबोधकस्य विधिवाक्यस्य घृतविशेषबोधकादर्थवादात्प्रबलत्वात् NyāyMāVi. 59. 11 (on i. 4. 19)

अञ्जनसिद्ध (añjana-siddha) *adj.* possessed of miraculous powers due to the use of a salve इत्यञ्जनसिद्धोऽभून्मन्त्रीशः RauhiC. 453.

अञ्जनसिद्धि (añjana-siddhi) *f.* 1 miraculous power due to the use of collyrium गुट्टिकासिद्धिदा काचित्काविदञ्जनसिद्धिदा SkandP. iv(1). 45. 14; 2 accomplishment of smearing अक्ता इत्यत्रेकेनैवाञ्जनसिद्धेः MayūMāli. 437. 23 (on v. 3. 15)

अञ्जनसिद्धिक (añjanasiddhi-ka) *m.* miraculous power due to the use of collyrium रससिद्धिः ... अञ्जनसिद्धिकः । ... एता अष्टौ सिद्धयः BrahmāṇḍP. iii. 36. 52.

अञ्जनसुन्दरी (añjana-sundarī) *f.* 1 name of a daughter of Mahendra and Hṛdayavegā (हृदयवेगायां महेन्द्रतः) उदयाद्यनुजास्तेषां कीर्तिताञ्जनसुन्दरी PadmP.(Ra.) 15. 16; 16. 231; 2 name of a woman निष्कारणकलिकायाञ्जनसुन्दर्या...प्रतीताञ्जनचौरापरसंज्ञः किलैवमुक्तः YaśasCam. ii. 289. 22.

अञ्जनसोदरद्युति (añjanasodara-dyuti) *adj.* having a lustre resembling that of collyrium (black like collyrium) सद्योनिक्ताञ्जनसोदरद्युतिं फणामणिप्रज्वलद्द्रुमण्डलम् KumāSaṁ. 15. 30.

अञ्जनस्तम्भ (añjana-stambha) *m.* log of the Añjana tree अथैकस्य शिल्पिनः ... अञ्जनस्तम्भः शिरसि निखातखदिरकीलकोऽवतिष्ठते Pañcā. 5. 22.

अञ्जनस्निग्ध (añjana-sniḡdha) *adj.* 1 lovely due to collyrium चलकुवलयधाम्नोरञ्जनस्निग्धमक्ष्णोर्भयचलधृति युगमं केयमालोलयन्ती SubhaDha. 1. 12; 2 lovely like collyrium अथाञ्जनस्निग्धनभःप्रकाशाः ... दीनाम्बुवाहा दिवसा बभूवुः Yādavā. 5. 49.

अञ्जनस्नेहशून्य (añjanasneha-sūnya) *adj.* devoid of the anointment of collyrium अञ्जनस्नेहशून्यम् ... नयनम् ... मीनक्षोभाच्चलकुवलयश्रीतुलामेघ्यतीति MeghaDū. 92; SaraKaṇṭhā. 345. 13.

अञ्जनस्पर्शाभाव (añjanasparśābhāva) *m.* absence of the application of collyrium अत्र...अञ्जनस्पर्शाभावरूपस्य कार्यस्य वाच्यस्य...समं प्राधान्यम् Ekāva. 4. 5 (141. 6)

अञ्जनहेतु (añjana-hetu) *m.* purpose of applying collyrium पराञ्जयित्वा नयनाम्बुजातमेकं परस्याञ्जनहेतवेऽथ । शलाकया कञ्जलमादादना शीघ्रं गवाक्षं प्रति निर्जगाम NemiC. 18. 18.

अञ्जना (añjanā) *f.* 1 wife of Kesarin and mother of Hanumat अप्सराप्सरसां श्रेष्ठा ... अञ्जनेति परिख्याता पत्नी केसरिणो हरेः Rāmā. iv. 65. 8; iv. 65. 17; vii. 35. 20 जानीते हि ... । कामार्तं जनमञ्जनां प्रति भवानालक्षितप्रार्थनः Vikramo. 2. 19; केसरी कुञ्जरस्याथ सुतां भार्यामविन्दत । अञ्जना नाम सुभगा ... । पशुपास्ते च तां वायुः ... तस्यां जातस्तु हनुमान् BrahmāṇḍP. ii. 7. 224; AnekāSa. 152; ततो वायुस्वाचेदं शृणु मित्राञ्जना मया । न कदाचित्कृतप्रोतिः PadmP.(Ra.) 16. 134; स्तनकलशमपात्रं जातु पीतत्रिदशरात्ररञ्जनोऽञ्जनायाः (हनुमान्) RāmC. 6. 79; 15. 55; 19. 37;